

Klever

Mevrouw **Klever** (PVV):

Er zijn twee kanten aan het verhaal. Ten eerste werkt de bijstand als een magneet op kansarme immigranten. Ten tweede zijn er genoeg banen in Nederland. Ik doe een beroep op de regering om ook de gemeenten aan te spreken om zich in te zetten om die mensen aan het werk te krijgen.

De heer **Thissen** (GroenLinks):

Omdat zij allemaal best bereid zijn om te werken en uit de bijstand te komen.

Mevrouw **Klever** (PVV):

Individueel wel.

De heer **Thissen** (GroenLinks):

Hartstikke mooi!

De **voorzitter**:

Het woord is aan de heer Beckers, die zijn maidenspeech zal houden.

De heer **Beckers** (VVD):

Mijnheer de voorzitter. Ik voel het als een voorrecht dat ik hier de eerste keer kan staan om het woord te voeren en daarbij een wetsvoorstel te behandelen dat voor velen in onze samenleving consequenties heeft, consequenties nu of in de toekomst.

Het wetsvoorstel kent naar de mening van mijn fractie veel positieve elementen, zoals de decentralisatie van de uitvoering van het sociale beleid naar gemeenten, waardoor meer maatwerk mogelijk wordt, maar zeker ook de positieve impulsen die gericht zijn op de ontwikkeling en daarmee de zelfstandigheid van de individuele mens en, met die grotere zelfstandigheid, een beperktere rol van de overheid. Spinoza zei het ruim 300 jaar geleden al: Het doel van een overheid is niet om mensen te veranderen van rationele wezens in volgzaam dieren of marionetten, maar integendeel, om hen in staat te stellen hun lichaam en geest te ontwikkelen in veiligheid en alle vermogens van hun geest te ontplooien in volle vrijheid, zonder dat zij zelf zich te buiten gaan aan haat, woede of bedrog, maar ook zonder dat ze gebukt gaan onder naijver of onrecht van anderen. Uiteindelijk is het doel van de overheid niets anders dan vrijheid.

Tot zover het citaat. Die grotere zelfstandigheid is onder andere mogelijk door te werken en daarmee eigen inkomsten te verwerven. Dat kan in deze tijd. De arbeidsmarkt is nog steeds redelijk gunstig voor werkzoekenden, ook al lopen de werkloosheidscijfers de laatste weken op. Er is nog steeds veel vraag naar arbeidspotentieel en op de lange termijn ontstaat er krimp in de beroepsbevolking, hetgeen voor de tewerkstelling gunstig kan zijn. Voor het eerst sinds tientallen jaren neemt de beroepsbevolking af. De verhouding tussen het aantal werkenden en het aantal 65-plussers was ooit 7:1, is thans 4:1 en loopt de komende decennia terug tot 2:1. De totale beroepsbevolking zal met ongeveer 800.000 mensen afnemen. Dat betekent naast zorgen en te nemen maatregelen ook kansen voor de minder en lager geschoolden en voor de uitkeringsgerechtigden, kansen om aan de slag te komen. Het biedt aan gemeenten de ruimte en de opdracht om hun daarbij behulpzaam te zijn.

Nu de omvang van de werkgelegenheid en de kansen om aan het arbeidsproces deel te nemen een zo belangrijke rol spelen voor de veranderingen in dit wetsvoorstel, is het wenselijk om de gevolgen van de crisis en de eventuele recessie voor de arbeidsmarkt nauwgezet te volgen. Wij vragen de staatssecretaris dan ook of, en zo ja, wanneer en op welke wijze de regering denkt maatregelen te nemen om de omvang van de werkloosheid en de werkgelegenheid te beïnvloeden, zodat de voorgenomen uitstroom uit de bijstand naar werk werkelijk kan plaatsvinden.

Thans worden reeds 300.000 arbeidsplaatsen ingevuld door buitenlandse arbeidskrachten. Daar is op zich niet veel op tegen. Het is immers ook een bijdrage tot verdere ontwikkeling van mensen. Deze immigratie is echter niet goed als in eigen land medeburgers niet aan het werk zijn en van een uitkering leven. Wij moeten dus bij voldoende werkgelegenheid ervoor zorgen dat er geen uitkering is voor degene die kan werken, en voorts dat degene die vanuit een uitkering gaat werken er behoorlijk beter van wordt. Mensen die kunnen werken, zullen dat ook moeten doen en wellicht meer en langer dan tot nu toe gebruikelijk is. Deze omstandigheid biedt kansen voor mensen onder andere om door middel van arbeid zelfstandig en onafhankelijk te worden.

Wij als VVD gaan ervoor om mensen in hun kracht te brengen, in hun sterkte. Uitgangspunt voor de VVD is dat ieder mens talenten heeft en dat het zaak is om die verder te ontwikkelen en aan te spreken. De nadruk komt dan te liggen op wat die mens wel kan in plaats van hetgeen hij of zij niet zou kunnen. Ontwikkeling van mensen leidt tot betere kansen op de arbeidsmarkt en vervolgens leidt werk tot onafhankelijkheid, zelfstandigheid, meer zingeving en grotere tevredenheid.

Veel mensen met arbeidsbeperkingen staan te vaak aan de zijlijn. Wij zullen ons wederzijds verplicht moeten voelen om de beperkt getalenteerde medemens een actieve rol in het arbeidsproces te laten vervullen. Doordat in deze wet de praktijk van het beleid gedecentraliseerd wordt, is de kans op een individuele aanpak en daarmee de slagingskans een stuk groter.

Deze inzet tot ontwikkeling en participatie moet niet ontmoedigd of verstoord worden door verkeerde honoreringssstelsels. Derhalve moeten wij ervoor zorgen dat werken loont. Belangrijk is dan dat de overheid zorgt voor een stimulerend stelsel van sociale zekerheid, dat mensen ontwikkelt tot zelfstandigheid en zelfredzaamheid. Voor degenen die het niet op eigen kracht kunnen, is er ondersteuning en zo nodig bescherming. Het is onnodig dat in ons land 350.000 mensen een uitkering krijgen terwijl arbeidsmigranten de behoefte aan arbeidscapaciteit komen invullen. Dit wetsvoorstel kan een bijdrage leveren om uitkeringontvangers op een actieve arbeidsplaats te krijgen. Naast deze ontwikkelings- en tewerkstellingsdoelstelling kent het wetsvoorstel ook nog de bijdrage aan de economie en aan de bezuinigingsopdracht van 18 mld. of misschien nog meer.

Ik denk dat ik daarmee de goede volgorde hanteer. De fractie van de VVD zou ook zonder de bezuinigingsopdracht van dit kabinet deze wet, die mensen stimuleert tot werk, wenselijk vinden. Ik was dan ook twee weken geleden bij de behandeling van het wetsvoorstel tot afschaffing van de dubbele heffingskorting blij te horen dat de staatssecretaris diezelfde mening heeft.

Ik kom dan aan bij de belangrijkste maatregelen die in dit wetsvoorstel worden voorgesteld. De regering wil de

toets op het partnerinkomen vervangen door een toets op het huishoudinkomen en tevens de bijstand voor inwonenden afschaffen, waardoor een lagere uitkering ontstaat. Dit lijkt mijn fractie een terechte maatregel. Veel leden van de Kamer zijn de voorbije dagen geconfronteerd met mails en brieven over deze wet en met name over de redelijkheid en de effecten van de huishoudinkomens-toets. Een van die effecten zal zijn dat er een financiële prikkel ontstaat om intensiever te zoeken naar werk en daarbij ook minder eisen te stellen en sneller een baan en werk te accepteren. Dat is goed, niet alleen voor de overheid, die zodoende minder lasten heeft, maar vooral voor de betrokkenen zelf, omdat de stap naar werk leidt tot zelfstandigheid en onafhankelijkheid, inspireert tot sociale contacten en een bijdrage levert aan zingeving en tevredenheid.

Het Sociaal en Cultureel Planbureau schrijft in 2010: degenen die daadwerkelijk uit armoede zijn geraakt, hebben dit in veruit de meeste gevallen direct of indirect aan werk te danken. Maar ook de redelijkheid vraagt om maatregelen. Het is zeker in een tijd van ruime werkgelegenheid niet uit te leggen, als er door stapeling van uitkeringen meer inkomen wordt verworven dan door arbeid. Wij allen kennen voorbeelden van gezinnen waarvan meerdere volwassenen in de bijstand zitten en gezamenlijk meer inkomen ontvangen dan de alleenverdienende buurman met minderjarige kinderen. Dat is een slechte stimulans om te werken. Maar nog erger is dat het oneerlijk is en niet bijdraagt aan het maatschappelijk gevoel van verantwoordelijkheid nemen voor je eigen leven en tevens voor het wel en wee in de samenleving. De invoering van de huishoudinkomens-toets zal stevige consequenties hebben met betrekking tot de gestapelde uitkeringen, maar dat lijkt mij verantwoord nu er talrijke kansen op de arbeidsmarkt zijn.

De ontvangen reacties zijn extra emotioneel als er jongeren bij de huishoudinkomens-toets betrokken zijn. De leden van mijn fractie zijn benieuwd om hoeveel jongeren het feitelijk zal gaan. Velen van hen zullen niet onder de huishoudinkomens-toets vallen, omdat zij studeren of als Wajonger een uitkering krijgen of onder het mantelzorgen AWBZ-criterium vallen. Deze gegevens zijn van belang en als ze niet voor handen zijn, zouden wij graag zien dat de staatssecretaris die gegevens laat registreren.

Zo juichen wij ook toe dat degenen die terecht een uitkering krijgen daarvoor een tegenprestatie moeten leveren die nuttig is voor de samenleving. Zou het niet normaal moeten zijn dat je je verplicht voelt om iets voor de samenleving terug te doen, als zij jou in staat stelt om een uitkering te verkrijgen? Deze tegenprestatie betreft onbetaalde en maatschappelijk nuttige werkzaamheden die het reguliere werk niet mogen verdringen. Daarmee zijn rekbare begrippen gehanteerd. De leden van de VVD-fractie vragen zich dan ook af of het niet wenselijk is om wat meer uitleg over de kaders van deze begrippen te geven ter ondersteuning aan de colleges van burgemeester en wethouders, die ze moeten toepassen.

In diezelfde sfeer is de VVD-fractie tevreden met de beperking van de verblijfsduur in het buitenland. Op dit terrein zijn er ook te veel voorbeelden van mensen die het met een uitkering al te comfortabel hebben ten opzichte van degenen die bijdragen aan het economische en sociale proces in ons land. Artikel 17 van de Wet werk en bijstand houdt een meldplicht in omtrent buitenlands verblijf. Naleving daarvan en vervolgens handhaving kan voor gemeenten lastig zijn en vraagt extra inzet. Hoe

denkt de regering de gemeenten extra te kunnen aanzetten tot handhaving van deze verplichting?

De zoektermijn van vier weken voor jongeren zou voor de VVD-fractie, zeker nu de eerste resultaten in Rotterdam en Amsterdam succesvol blijken, ook uitgebreid kunnen worden naar de hele WWB-populatie. Het is door D66 al gezegd en wij onderschrijven dat met graagte. Ik besef dat gemeenten vrij zijn die keuze zelf te maken. Dat staat in onze wet. Maar iets meer stimulering door het ministerie zou het succes kunnen verbreden en vergroten. De leden van de VVD-fractie zouden graag van de staatssecretaris vernemen of hij bereid is de ervaringen van de gemeenten Amsterdam en Rotterdam te analyseren, te monitoren en vervolgens breed te communiceren, zodat bij gunstige uitkomsten landelijke toepassing gerealiseerd kan worden op basis van vrijwillige toepassing door die gemeenten zelf. Ook zouden wij graag vernemen wanneer er sprake is van het begrip "voldoende inspanningen" die door jongeren geleverd moeten worden in de periode van vier weken en of dat begrip niet meer uniformiteit door middel van een objectief kader moet krijgen. Is hier het risico van te grote diversiteit niet aanwezig nu honderden ambtenaren in 400 gemeenten daaraan inhoud moeten geven?

Ten slotte kom ik nog aan bij de problemen die de VNG bij herhaling heeft aangegeven en waarop de staatssecretaris meerdere malen heeft gereageerd. Toch blijven er bij de G-4 en de VNG vragen bestaan over hetgeen te zien is als de beste oplossing. Dat wekt de indruk dat een uitvoerig gesprek tussen hen en de staatssecretaris opheldering kan geven. De VNG geeft bij herhaling aan dat gemeenten niet in staat zijn om hun ICT-systeem en de daarbij behorende programma's tijdig in te richten. Blijkens het antwoord van de regering naar aanleiding van het nader voorlopig verslag is de regering van oordeel dat de gemeenten per 1 januari aanstaande voldoende gereed kunnen zijn om tot invoering van het wetsvoorstel over te gaan. Toch zullen er, zoals steeds bij dergelijke omvangrijke stelselwijzigingen en veranderingen in de werkprocessen, implementatieknelpunten ontstaan. De kans daarop wordt nog groter als er ook nog eens een omvangrijke wijziging c.q. vernieuwing van het ICT-systeem moet plaatsvinden. Deze extra werkzaamheden komen bovenop het gewone werk en dat in een jaarperiode die altijd al extra druk kent. Gaat de invoering per 1 januari c.q. per 1 juli aanstaande in alle gemeenten lukken? De VVD neemt graag van de staatssecretaris of de regering bereid is in het eerste jaar na invoering de rechtmatigheidstoets richting de gemeenten soepel toe te passen.

De leden van de VVD-fractie vinden dit een positief getint wetsvoorstel met stimulansen en kansen voor degenen die kunnen en willen en dat het ondersteuning geeft aan degenen die niet kunnen. Wij wachten de beantwoording van onze vragen door de staatssecretaris met belangstelling af.

De voorzitter:

Mijnheer Beckers, gefeliciteerd met uw maidenspeech, al moet ik u helaas meedelen dat u niet naar Londen gaat, aangezien u een tijdsoverschrijding hebt van 1 minuut en 47 seconden.

De heer Beckers (VVD):

Dat is boven de limiet.

De voorzitter:

Ja, precies. Dat is een limietoverschrijding.

Geboren in het Zuid-Limburgse dorpje Mheer raakte u al vroeg vertrouwd met de positie van openbaar bestuur. Uw vader was burgemeester, net als uw grootvader en overgrootvader. Het moge dus duidelijk zijn wat u had moeten worden. Maar dat is niet gebeurd, want op jeugdige leeftijd, in 1966, koos u voor het lidmaatschap van uw partij, de VVD. Bestuurlijke functies in die partij lopen als een rode draad door uw leven, al hebben uw hoofd-functies altijd op een ander vlak dan de politiek en het openbaar bestuur in enge zin gelegen.

U studeerde notarieel recht in Nijmegen. Als kandi-daat-notaris zag u van 1975 tot 1981 in de meest uiteenlo-pende situaties hoe rechtshandelingen uitwerken op het individu en intermenselijke verhoudingen. Die inzichten vormen een drijfveer voor uw inzet als politicus en als lid van deze Kamer.

In 1981 trad u in dienst van het Kadaster, aanvankelijk als hoofd juridische zaken bij de directie Roermond. Later werd u directeur van de vestiging Brabant. In 1994, kort na de verzelfstandiging van het Kadaster, trad u aan als lid van de raad van bestuur. Deze functie hebt u vervuld tot aan uw pensionering in 2004.

In de partijorganisatie van de VVD maakte u zich on-der meer verdienstelijk als plaatsvervangend voorzitter van de Kamercentrale Limburg en als lid van het hoofd-bestuur van 1983 tot 1986. U diende het lokaal bestuur als lid van de gemeenteraad van 's-Hertogenbosch, in de zit-tingsperiode 2006–2010. Naast uw werk als Kamerlid bent u thans werkzaam als adviseur van kleinere bedrijven en geeft u startende ondernemingen juridische en adminis-tratieve raad.

In het eerste halfjaar van uw werkzaamheden in de Ka-mer gaf u blijk van een sterke betrokkenheid bij sociale vraagstukken. In fractieverband vestigt u vaak de aan-dacht op de consequenties van wetgeving voor kwetsba-re groepen in onze samenleving. In de maidenspeech die u zojuist hield, komt dit eveneens tot uiting. In uw ogen is het sociale profiel van uw partij ook een kernwaarde van het liberalisme. In deze Kamer legt u zich met name toe op onderwerpen op het terrein van sociale zaken en werkgelegenheid. U bent dan ook lid van de gelijknamige commissie, evenals van de commissie voor Volksgezond-heid, Welzijn en Sport; met dat laatste hebt u veel affini-teit. Voorts bent u lid van de vaste commissie voor Eco-nomische Zaken, Landbouw en Innovatie en van de com-missie voor Koninkrijksrelaties. Zowaar een mooie taak. Graag wens ik u een zeer prettige en vruchtbare periode toe als lid van de Eerste Kamer.

De vergadering wordt enige ogenblikken geschorst.

De voorzitter:

Na het onvervalste Limburgs-Brabantse geluid van de heer Beckers is als laatste het woord aan de heer De Lan-ge.

De heer De Lange (OSF):

Voorzitter. Ook vanaf deze plaats feliciteer ik de heer Bec-kers met zijn maidenspeech. Verder merk ik op dat ik mijn bijdrage mede uitspreek namens 50PLUS.

De kans lijkt me aanzienlijk dat het voorliggende wets-voorstel zal eindigen als een 3837-er. Men kan zo lang-

zamerhand constateren dat in het licht van in achterka-mertjes bekookstooft de gedoogconstructietjes met de term 3837-er staatkundige geschiedenis wordt geschreven. On-getwijfeld zal terugbetaling in de vorm van het ridderen van enige weigerambtenaren en het verder beperken van het aantal koopzondagen op termijn zichtbaar worden. Deze ultraliberale ontwikkelingen, in combinatie met de door sommigen diepgevoelde noodzaak om met 130 km/u over onze overvolle autowegen te razen, wettigen onmis-kenbaar het vertrouwen dat het met Nederland eindelijk de goede kant op gaat. Zo is het toch?

Laten we, alvorens cynisch te worden, teruggaan naar het wijzigingsvoorstel van de Wet werk en bijstand en de samenvoeging ervan met de Wet investeren in jonger-en, gericht op bevordering van deelname aan de arbeids-markt en vergroting van de eigen verantwoordelijkheid van uitkeringsgerechtigden. De titel alleen al suggereert dat er veel overhoop wordt gehaald, en zo is het ook. Aan de Eerste Kamer, het wetsvoorstel te beoordelen op recht-matigheid – waaronder rechtszekerheid – uitvoerbaarheid en haalbaarheid. Maar om te beginnen maak ik een aantal opmerkingen over de maatschappelijke context.

Allereerst moet het onze fracties van het hart dat on-ze eerder uitgesproken verontrusting over het feit dat het voorstel samen met een lange reeks van andere voorstel-len als spoedeisend is gekwalificeerd, door de memorie van antwoord niet is weggenomen. Nog steeds wordt op zijn minst de suggestie gewekt dat het tijdig halen van een bezuinigingsdoelstelling voorrang geniet boven zorg-vuldigheid. Ook de samenhang met wetgeving die nog in voorbereiding is, is aan de orde. In dit verband baart het ons grote zorgen dat de voorgenomen Wet werken naar vermogen geheel onafhankelijk van de huidige wetgeving behandeld wordt. Dat maakt de taak van de Eerste Kamer nodeloos ingewikkeld zo niet onmogelijk. Graag een reac-tie van de staatssecretaris.

Gedurende een lange reeks van jaren heeft onze sa-menleving zich steeds meer ontwikkeld in de richting van toenemende individualisering. Het nu voorliggende wets-voorstel betekent op dit punt een aanzienlijke trendbreuk door de invoering van het begrip huishoudinkomen en het actief toetsen daarvan. Hiermee worden mensen die zich in een uitkeringssituatie bevinden in een totaal ande-re situatie geplaatst dan de rest van de bevolking. Er ont-staan dus twee categorieën Nederlanders, één met ver-gaande en ideologisch onderbouwde individuele zelfstan-digheid en onafhankelijkheid, een andere met afgedwon-gen onderlinge afhankelijkheid en onderworpen aan di-verse vormen van controle en mogelijke financiële sanc-ties. Als dat geen stigmatisering inhoudt, wat dan wel? Dat dit voorstel ver gaat, blijkt uit de zinsnede uit de me-morie van antwoord dat bij niet nakoming van de nieuw opgelegde verplichtingen van één van de gezinsleden het aan de gezinsleden is, elkaar hierop aan te spreken. Dat kan nog gezellig worden rond de familietafel.

Het wetsvoorstel beoogt mensen uit een uitkeringssitu-atie aan te moedigen, aan het werk te gaan. Niemand die bij zinnen is, kan tegen een dergelijke intentie zijn. Werk is beter dan een uitkering. Maar door dat als een mantra te herhalen, komt een oplossing niet in zicht of zelfs dich-terbij. De kernvraag is natuurlijk welk werk dat dan wel zou moeten zijn. En daar doet de regering buitengewoon luchtig over. Ook het eendimensionale geloof dat finan-ciële prikkels de snelweg naar arbeidsparticipatie plavei-en, wordt niet gesteund door de feiten. Voor een grote groep mensen aan de onderkant van de samenleving, dik-